

κατάσταση

κατάσταση, η, ουσ. [*<αρχ. κατάστασις <καθίστημι*], η κατάσταση. **1.** οι συνθήκες στις οποίες βρίσκεται κάποιος ή κάτι σε δεδομένη στιγμή: «δεν ξέρω σε τι κατάσταση τον άφησες εσύ, αλλά εγώ δεν τον είδα καθόλου καλά || σε τι κατάσταση βρίσκεται τ' αυτοκίνητο;». (Λαϊκό τραγούδι: *καθάρισε τη θέση σου μ' αυτή σου την κατάσταση, θακάνω επανάσταση*). **2.** η δυνατότητα που διαθέτει κάποιος να ενεργήσει: «δεν ήμουν σε κατάσταση να καταλάβω τι μου έλεγε, γιατί μόλις είχα ξυπνήσει». **3.** οι κοινωνικές ή οι οικονομικές συνθήκες που υπάρχουν σε δεδομένο τόπο και χρόνο: «τον τελευταίο καιρό η κατάσταση στην πατρίδα μας δεν είναι καθόλου καλή». (Ακολουθούν 43 φρ.)·

- *βρίσκεται σ' άσχημη κατάσταση*, (για αντικείμενα ή μηχανήματα) βλ. *συνηθέστ. βρίσκεται σε κακή κατάσταση*·

- *βρίσκεται σε κακή κατάσταση*, (για αντικείμενα ή μηχανήματα) δεν είναι καλά διατηρημένο, παρουσιάζει προβλήματα ως προς τη χρήση ή τη λειτουργία του: «η τσάπα βρίσκεται σε κακή κατάσταση και πρέπει ν' αγοράσω καινούρια || τ' αυτοκίνητο βρίσκεται σε κακή κατάσταση και πρέπει να το δει ο μηχανικός»· βλ. και φρ. *βρίσκομαι σε κακή κατάσταση*·

- *βρίσκεται σε καλή κατάσταση*, (για αντικείμενα ή μηχανήματα) είναι καλά διατηρημένο, δεν παρουσιάζει πρόβλημα ως προς τη χρήση ή τη λειτουργία του: «το σερβίτσιο μας βρίσκεται σε καλή κατάσταση || τ' αυτοκίνητό μου βρίσκεται σε καλή κατάσταση»· βλ. και φρ. *βρίσκομαι σε καλή κατάσταση*·

- *βρίσκομαι σ' άσχημη κατάσταση*, από άποψη υγείας, ψυχολογίας ή οικονομικών βρίσκομαι σε δεινή θέση: «ο γιατρός μου μου ανακοίνωσε πως βρίσκομαι σ' άσχημη κατάσταση || δεν μπορώ ν' ανταποκριθώ στις υποχρεώσεις μου, γιατί βρίσκομαι σ' άσχημη κατάσταση»· βλ. και φρ. *βρίσκομαι σε κακή κατάσταση*·

- *βρίσκομαι σε κακή κατάσταση*, από άποψη οικονομικών βρίσκομαι σε δεινή θέση: «δεν μπορώ να σου δανείσω ούτε ένα ευρώ, γιατί βρίσκομαι σε κακή κατάσταση»· βλ. και φρ. *βρίσκομαι σ' άσχημη κατάσταση*·

- *βρίσκομαι σε καλή κατάσταση*, από άποψη υγείας, ψυχολογίας ή οικονομικών δεν παρουσιάζω κανένα πρόβλημα: «μετά τις εξετάσεις που έκανα, ο γιατρός μου είπε πως βρίσκομαι σε καλή κατάσταση || τώρα που βρίσκομαι σε καλή κατάσταση, μπορώ να σου δανείσω το ποσό που σου χρειάζεται»·

- *γίνομαι κύριος της καταστάσεως*, βλ. φρ. *παίρνω την κατάσταση στα χέρια μου*·

- *δεν είμαι σε κατάσταση να...*, δεν μπορώ, δεν έχω τη δυνατότητα να κάνω κάτι, ιδίως λόγω υγείας ή κακών οικονομικών: «δεν είμαι σε κατάσταση να βγαίνω έξω μ' αυτό το κρύο, γιατί πάσχω απ' τα πνευμόνια μου και δεν πρέπει να κρυολογήσω || δεν είμαι σε κατάσταση να σε βοηθήσω οικονομικά, γιατί κι εγώ περνώ δύσκολα»· βλ. και φρ. *δεν είμαι σε θέση να...*, λ. *θέση*·

- *δεν είναι κατάσταση αυτή!* βλ. φρ. *πού θα πάει αυτή η κατάσταση(!)*·

- *δεν το επιτρέπει η κατάστασή μου να...* ή *η κατάστασή μου δεν το επιτρέπει να...*, δεν μπορώ, δεν έχω τη δυνατότητα ή τη θέληση να συμμετέχω κάπου, ιδίως λόγω υγείας ή κακών οικονομικών: «θα ήθελα να 'ρθω μαζί σας, αλλά δεν το επιτρέπει η κατάστασή μου, γιατί μόλις σηκώθηκα απ' το κρεβάτι || καταλαβαίνω την ανησυχία σου, αλλά δεν το επιτρέπει η κατάστασή μου να σου δώσω δανεικά, γιατί κι εγώ περνώ δυσκολίες»· βλ. και φρ. *δεν το επιτρέπει η θέση μου να...*, λ. *θέση*·

- *δημιουργώ κατάσταση ή δημιουργώ καταστάσεις*, δημιουργώ επεισόδιο, δημιουργώ φασαρία, φασαρίες: «με το παραμικρό δημιουργεί καταστάσεις»·

- *είμαι κύριος της καταστάσεως*, έχω τον έλεγχο μιας υπόθεσης ή μιας ομάδας ανθρώπων: «πες του να μην ανησυχεί, γιατί εξακολουθώ και είμαι κύριος της καταστάσεως»·

- *είμαι σ' άσχημη κατάσταση*, βλ. φρ. *βρίσκομαι σ' άσχημη κατάσταση*·

- είμαι σε κακή κατάσταση, βλ. φρ. βρίσκομαι σε κακή κατάσταση·
- είμαι σε καλή κατάσταση, βλ. φρ. βρίσκομαι σε καλή κατάσταση·
- είναι άνθρωπος της κατάστασης, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·
- είναι άνθρωπος των καταστάσεων, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·
- είναι άσχημη η κατάσταση, η συγκεκριμένη χρονική περίοδος είναι ταραγμένη, επικίνδυνη, παρατηρείται κοινωνική ή οικονομική αναταραχή, απειλείται από σοβαρούς κινδύνους: «είναι άσχημη η κατάσταση και πολλοί φοβούνται μήπως ξεσπάσει και κανένας πόλεμος!»·
- είναι άσχημη η κατάστασή του, βρίσκεται σε δεινή θέση από άποψη υγείας ή οικονομικών: «τον πήγαν στο νοσοκομείο, γιατί, απ' ό,τι μου είπε ο αδερφός του, είναι άσχημη η κατάστασή του || μην τολμήσεις να του ζητήσεις δανεικά, γιατί είναι άσχημη η κατάστασή του»·
- είναι κακή η κατάσταση, βλ. φρ. είναι άσχημη η κατάσταση·
- είναι κακή η κατάστασή του, βλ. φρ. είναι άσχημη η κατάστασή του·
- είναι καλή η κατάσταση, η συγκεκριμένη χρονική περίοδος είναι ομαλή, ήρεμη, παρατηρείται κοινωνική ή οικονομική ομαλότητα, σιγουριά: «τα τελευταία χρόνια στην πατρίδα μας είναι καλή η κατάσταση»·
- είναι καλή η κατάστασή του, από άποψη υγείας ή οικονομικών βρίσκεται σε καλή θέση: «πήγα και τον είδα στο νοσοκομείο και διαπίστωσα πως είναι καλή η κατάστασή του || είναι καλή η κατάστασή του για να του ζητήσω κάτι δανεικά που μου χρειάζονται;»·
- είναι σ' άσχημη κατάσταση, (για αντικείμενα ή μηχανήματα) βλ. συνηθέστ. *βρίσκεται σε κακή κατάσταση*·
- είναι σ' ενδιαφέρουσα κατάσταση, βλ. λ. [ενδιαφέρουσα](#)·
- είναι σε κακή κατάσταση, (για αντικείμενα ή μηχανήματα) βλ. φρ. *βρίσκεται σε κακή κατάσταση*·
- είναι σε καλή κατάσταση, (για αντικείμενα ή μηχανήματα) βλ. φρ. *βρίσκεται σε καλή κατάσταση*·
- ελέγχω την κατάσταση, ελέγχω τις συνθήκες που επικρατούν σε ένα χώρο, σε μια ομάδα ανθρώπων ή σε ένα κράτος ή καταστέλλω τις δυσάρεστες καταστάσεις που είχαν παρουσιαστεί: «παρ' όλες τις απεργιακές κινητοποιήσεις των εργατών, ο διευθυντής του εργοστασίου ελέγχει την κατάσταση || η κυβέρνηση δήλωσε πως ελέγχει την κατάσταση στο χώρο της οικονομίας»·
- η κατάσταση ξέφυγε απ' τα χέρια μου, δεν μπορώ να διευθύνω, να καθοδηγήσω, έχασα τον έλεγχο μιας υπόθεσης, μιας ομάδας ανθρώπων ή ενός λαού και εγκυμονούν διάφοροι κίνδυνοι: «η κατάσταση ξέφυγε απ' τα χέρια της κυβέρνησης και οι διαδηλώσεις επεκτάθηκαν σ' όλη τη χώρα»·
- κάνω κατάσταση, **α.** δημιουργώ τις κατάλληλες συνθήκες για να κατακτήσω μια γυναίκα: «πήγε και κάθισε στο διπλανό τραπέζι και προσπαθούσε να κάνει κατάσταση με την γκόμενα». **β.** δημιουργώ περιουσία: «τόσα χρόνια στη Γερμανία έκανε καλή κατάσταση». **γ.** δημιουργώ κατάλληλες συνθήκες σε μια παρέα, ώστε να περάσει ευχάριστα: «θα κάνει κανείς καμιά κατάσταση για να τη βρούμε;». **δ.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) δημιουργώ παιχνίδι, στήνω παιχνίδι, οργανώνω καρέ: «άντε, ρε φίλε, κάνε καμιά κατάσταση να περάσει η ώρα»·
- κατάσταση αναμονής, βλ. λ. αναμονή·
- κατάσταση είναι αυτή! βλ. φρ. *δεν είναι κατάσταση αυτή(!)*·
- κατάσταση έκτακτης ανάγκης, βλ. λ. ανάγκη·

- κατάσταση πολιορκίας, βλ. λ. [πολιορκία](#).

- *παίρνω την κατάσταση στα χέρια μου*, αναλαμβάνω τη διεύθυνση, την καθοδήγηση, τον έλεγχο μιας υπόθεσης ή μιας ομάδας ανθρώπων: «αναγκάστηκα να πάρω την κατάσταση στα χέρια μου, γιατί τα πάντα πήγαιναν στραβά στην επιχείρηση».

- *ποια είναι η κατάστασή του;* **α.** σε τι οικονομική κατάσταση βρίσκεται(;): «μήπως ξέρεις ποια είναι η κατάσταση του τάδε, γιατί μου πρότεινε να συνεταιριστούμε; || καλό παιδί φαίνεται, όμως για πες μου ποια είναι η κατάστασή του;». **β.** πώς είναι από άποψη υγείας(;): «για πες μου εσύ που πήγες και τον είδες στο νοσοκομείο, ποια είναι η κατάστασή του;».

- *πού θα πάει αυτή η κατάσταση;* **α.** έκφραση αγανακτισμένου ή εκνευρισμένου ατόμου, που θέλει να θέσει τέρμα στις συνεχείς ενοχλήσεις κάποιου για εξυπηρέτηση ή που θέλει να του επισημάνει τη συνεχιζόμενη απαράδεκτη συμπεριφορά του: «δεν είναι κατάσταση αυτή να 'ρχεσαι κάθε λίγο και λιγάκι και να μου ζητάς δανεικά! || δεν είναι κατάσταση αυτή να παρατάς κάθε τόσο την οικογένειά σου και να τρέχεις με τις σουρλουλούδες στα μπουζούκια!». **β.** έκφραση αγανακτισμένου ή εκνευρισμένου ατόμου από ενοχλητική πράξη ή ενέργεια, που επαναλαμβάνεται από κάποιον συστηματικά: «δεν είναι κατάσταση αυτή, κάθε μεσημέρι, την ώρα που πάω να κοιμηθώ, να 'χεις το ραδιοφωνάκι σου στη διαπασών!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *α* ή το *δε μου λες. Συνών. πού θα πάει αυτή η βιόλα; / πού θα πάει αυτό βιολί; / πού θα πάει αυτός ο χαβάς(;)·*

- *ροκ καταστάσεις*, βλ. λ. [ροκ](#).

- *συμβιβάζομαι με την κατάσταση*, προσαρμόζομαι στο κλίμα, στη νοοτροπία που επικρατεί: «στην αρχή του φαίνονταν όλα δύσκολα, αλλά με τον καιρό συμβιβάστηκε με την κατάσταση».

- *σώζω την κατάσταση*, προλαβαίνω τα χειρότερα, ενεργώ ώστε να αποφευχθεί μια καταστροφή: «δεν είχε να πληρώσει το δάνειο που είχε πάρει από την τράπεζα και θα του παίρνανε το σπίτι που είχε βάλει υποθήκη, ευτυχώς όμως του 'δωσε λεφτά ο φίλος του κι έσωσε την κατάσταση».

- *την πήδηξα την κατάσταση*, βλ. φρ. *την πήδηξα τη δουλειά*, λ. *δουλειά*.

- *τι κατάσταση είν' αυτή!* ή *τι κατάσταση κι αυτή!* βλ. φρ. *πού θα πάει αυτή η κατάσταση;* Συνών. *τι βιόλα είν' αυτή!* ή *τι βιόλα κι αυτή!* / *τι βιολί είν' αυτό!* ή *τι βιολί κι αυτό!* / *τι χαβάς είν' αυτός!* ή *τι χαβάς κι αυτός(!)*.

- *φυσική κατάσταση*, η κατάσταση στην οποία βρίσκεται από άποψη σωματικής υγείας κάποιιο άτομο: «βρίσκεται σε καλή φυσική κατάσταση ο τάδε αθλητής; || από άποψη φυσικής κατάστασης είναι μια χαρά».